

A romániai magyar történelemtanárok online tanítással kapcsolatos meglátásai

Március közepén online keretek közé kényszerült az iskolai oktatás, ezen belül a történelemtanítás is. A hirtelen megváltozott körülmények nagyon sok változást hoztak a tanítási gyakorlatunkba. A digitális eszközöket már évek óta használtuk, de eddig az iskolában, a tanóráink alatt tettük ezt, amikor szemtől-szemben kommunikálhattunk a tanulókkal.

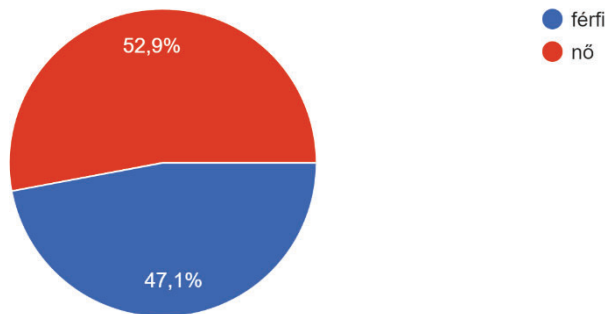
A 2020-as nyár folyamán egy nem reprezentatív online felmérést végeztünk, amely rálátást kíván nyújtani a romániai magyar történelemtanárok online tanítással kapcsolatos véleményére, a korábbi és a jelen digitális oktatással kapcsolatos tapasztalataira. A kutatás alapjául szolgáló kérdőívet 51 történelemszakos pedagógus töltötte ki, mindannyian az *Online történelemtanár (Erdély)* facebook-csoport tagjai.

A kitöltők adatai

A kérdőív kitöltői közül 27-en (52,9%) férfiak és 24-en (47,1%) nők.

Neme:

51 válasz

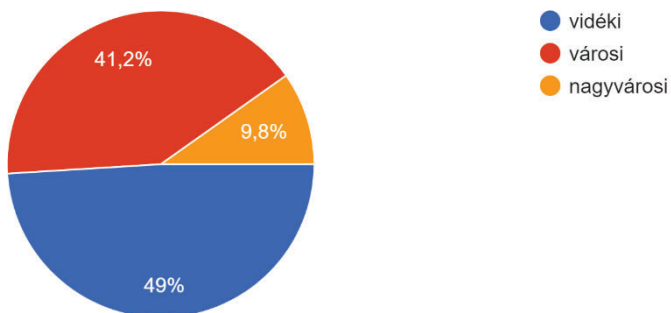

1. diagram. A válaszadók nemi megoszlása

A kitöltők munkavégzési helyszínére vonatkozó kérdésre 25-en (49%) vidéket, 21-en (41,2%) várost és 5-en (9,8%) nagyvárost jelöltek meg.

Milyen településen tanít

51 válasz

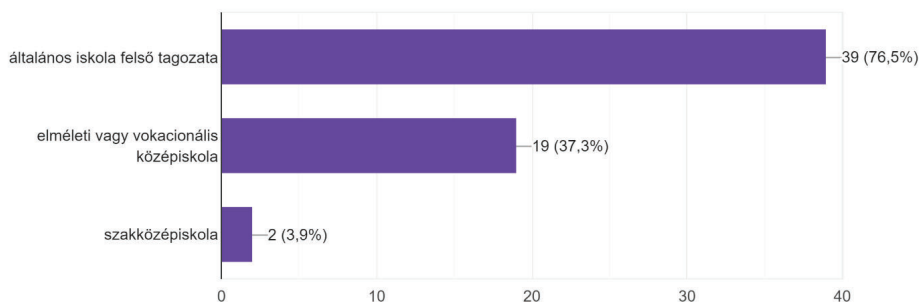

2. diagram. A történelemtanárok munkavégzési helyszínének megoszlása

A munkahely típusa szerint a kitöltők közül 39-en (76,5%) általános iskola felső tagozatán, 19-en (37,6%) elméleti vagy vokacionális középiskolában, ketten pedig (3,9%) szakközépiskolában tanítanak.

Milyen tagozaton/oktatási szinten tanít?

51 válasz

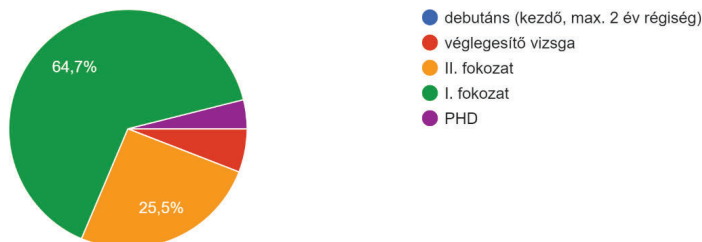
3. ábra. A kitöltők munkahelyének típusa

A kutatásban résztvevők didaktikai fokozatát tekintve a következő képet kapjuk: a válaszadók közül 33-an a legmagasabb didaktikai fokozattal rendelkeznek, 13-an II. didaktikai fokozatot szereztek, ketten PHD fokozattal és szintén ketten véglegesítő vizsgával tanítanak.

Didaktikai fokozata:

51 válasz

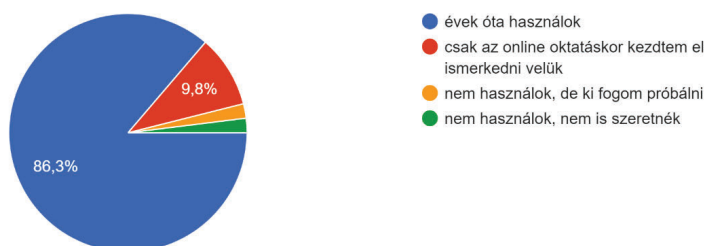
4. diagram. A kitöltők didaktikai fokozati szintje

Arra a kérdésre, hogy mióta használnak digitális eszközöket, a megkérdezettek közül 44-en (86,3%) választotta az „évek óta használok” opciót, ötten (9,8%) csak az online oktatás kezdésekor ismerkedtek a digitális eszközökkel, és egy tanár jelezte, hogy nem alkalmaz digitális eszközöket, de ki fogja próbálni őket, egy pedig elutasította az eszköz-használatot.

Digitális eszközhasználat

Mióta használ digitális eszközöket az oktatásban?

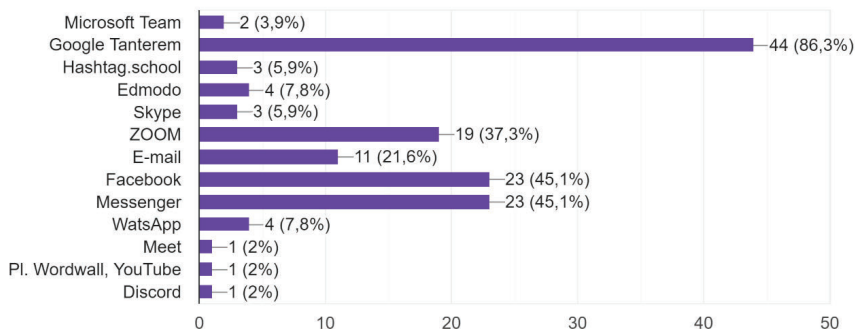
51 válasz

5. diagram. Digitális eszközhasználat kezdete

A megkérdezettek nagy része használ digitális tantermet, a legtöbben a Google tantermet alkalmazzák: 44-en (86,3%) jelölték be ezt az opciót, hárman (5,9%) a Hashtag school-t, ketten (3,9%) pedig a Microsoft Teams platformját használják. Kontaktórák tartására a Google Meet, Microsoft Teams mellett magasan vezet a ZOOM alkalmazás, 19-en (37,3%) jelölték be a rendszeres használatát. Valamint, habár erősen nem ajánlott oktatási célokra használni, a Facebook, Messenger vezet a listát. 23 személy (45,1%) alkalmazza a közösségi médiát. Kérdőívünkben nem kérdeztünk rá a választás okára.

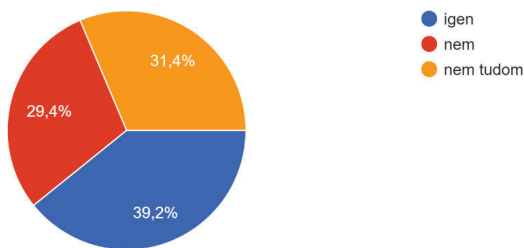
Milyen platformot/közösségi médiát/kapcsolattartási eszközt használt az online oktatás ideje alatt?
51 válasz

6. ábra. A történelemtanárok digitális tanterem, kapcsolattartási eszközhasználatára online oktatás idején

Ahhoz, hogy hatékonyan meg tudjuk tervezni a digitális tanítási folyamatot, fontos ismernünk a tanulói eszközöket. A minisztérium többször kérte be az iskolákon keresztül az adatokat, azonban a begyűjtött információ visszaáramlása a tanárok felé sok esetben nem akadálymentes, amint ez a kérdőív következő kérdésére adott válaszokból is kitűnik. A válaszadók 60,8%-a nem ismeri a tanulók saját eszközének típusát, 29,4% nem tartotta fontosnak ezt az információt. Ezzel szemben 39,2% ismeri, és be tudja építeni a tanítási folyamat megtervezésébe.

Hozzáfér az Ön iskolájában végzett tanulói eszköz felmérésének eredményéhez?
51 válasz

7. diagram. A tanulói saját eszköz felmérésének ismerete a történelemtanárok körében

A továbbiakban a történelemtanárok digitális alkalmazáshasználatára kérdeztünk rá, felsorolt alkalmazástípusok segítségével:

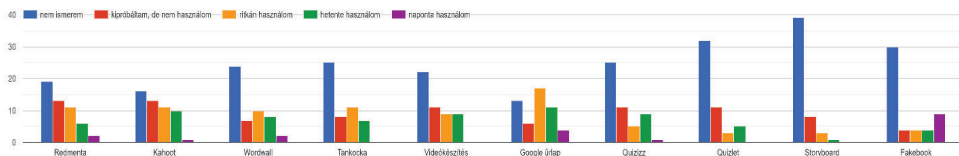

Az alábbiak közül mely applikációt ismeri, és milyen szinten alkalmazza? *

	nem ismerem	kipróbáltam, de nem használom	ritkán használom	hetente használom	naponta használom
Redmenta	☐	☐	☐	☐	☐
Kahoot	☐	☐	☐	☐	☐
Wordwall	☐	☐	☐	☐	☐
Tankocka	☐	☐	☐	☐	☐
Videókészítés	☐	☐	☐	☐	☐
Google űrlap	☐	☐	☐	☐	☐
Quizizz	☐	☐	☐	☐	☐
Quizlet	☐	☐	☐	☐	☐

8. ábra. Alkalmazástípusok választása

Az alábbiak közül mely applikációt ismeri, és milyen szinten alkalmazza?

8. ábra. Alkalmazástípusok használata az online tanítás során

Arra a kérdésre, hogy milyen más alkalmazást használtak a digitális oktatásban, nagyon sok opciót jelöltek meg: Minecraft (10 válasz), Mozaweb (3 válasz), Nkp okostankönyvek (2 válasz), wordArt, symbaloo learning pats, genial.ly, prezivideo (2 válasz), blogspot, educaplay, google alkalmazások (9 válasz), purposegames, vocaroo,

digitális térképek, canva, youtube csatornák (9 válasz), zanza tévé, videótanár, Tökéletlen történelem videók, Múlt-kor kvíz, szabadulósobák.

Lehetőséget adtunk a válaszadóknak arra is, hogy a digitális történelemoktatással kapcsolatos, általuk fontosnak tartott gondolatokat megosszák velünk. Meglátásaikat nyíltvégű kérdések segítségével gyűjtöttük össze. A továbbiakban ezeket ismertetjük.

Visszatérve a hagyományos oktatási helyzethez, milyen alkalmazásokat fog használni a jövőben?

A válaszadók mindegyike azt válaszolta, hogy be fogja építeni a tanítási gyakorlatába az elmúlt időszakban megismert felületeket, mivel már kipróbálták és nagyon jó motivációs eszközöknek találják őket. Elsősorban a Google tantermek használatának előnyeit emelték ki, azaz egy olyan felületet nyertek, amely segítségével könnyedén oszthatnak meg tartalmakat, a betegség miatt hiányzó tanulóknak nem fog problémát okozni a tananyag bepótlása. Másodsorban a különböző kvízkészítő felületeket jelölték meg, mivel azok nagyban megkönnyítik a tananyag rögzítését és az osztályozást is, valamint nyitottságukat fejezték ki új alkalmazások megismerésére. Többen jelezték, hogy valamilyen hasonló témakörű képzésre járnak a kérdőív kitöltése idején, ahol elmélyülhetnek új alkalmazások fortélyaiiban.

Véleménye szerint milyen előnyökkel jár az online oktatás a történelem tantárgy tanításában?

A történelem tantárgy tanításához kapcsolódóan a válaszadók a digitális oktatás különböző előnyeire hívták fel a figyelmet. Álljon itt egy rövid szemle az ilyen jellegű válaszokból:

- Több képanyagot és videót lehet használni. Praktikusabb a felmérés, ha jól állítja össze a tanár.
- Sokkal jobban lehet így szemléltetni a tananyagot.
- A digitális kompetenciákat, a gyors információszerzést és az önálló tanulást és felfedezést fejlesztjük.
- A modern oktatási módszereket is fogják használni, amelyeket a történelemoktatásban eléggé mellőztek a hagyományos oktatás hívei.
- Sokkal több lehetőség van, mint a hagyományos oktatásban. Pl. a gyerekek interaktív módon gyakorolhatnak, heti egy órában ennyi tudást nem lehet átadni.
- A gyerekek imádják, sokkal szívesebben tanulnak törit, mint eddig.
- Valószínűleg igyekeztünk sűríteni, átláthatóbbá tenni az anyagot, ez mindenképp előny...
- A gyerekeket egyéni munkára sarkallja, ezentúl nem az lesz a fontos, hogy mi az, amit mi átadunk, hanem az, hogy ők mit visznek abból haza. Tudatos tanulásra készítet.

- Változatosabb, érdekesebb források, lehetőség a differenciálásra.
- Ha jól használjuk, a gyerekeket könnyebb motiválni. Sokkal jobban szeretik a videót, mintha valamit olvasni hagyok fel.
- A tanulók önálló munkavégzésre nevelését ösztönzi, jó időbeosztást szorgalmaz.
- A digitális segédanyagok könnyebben megoszthatók (mozgóképanyag, online feladatok stb.), bizonyos esetekben az egyéni tanulási módszerek fejleszthetők, alakíthatók.
- Rövid, tömör filmek, ismertetőik találhatók és jó gyakorló, ismeretellenőrző feladatokat lehet készíteni, valamint hasznos a Google tanterem osztályozó része is.
- A digitális tudást segíti, látványosabbá teszi a tananyagot.
- Hatalmas online forrásanyagunk van.
- Rengeteg olyan anyagot lehet megosztani a gyerekekkel, aminek bemutatására órán nincs idő.
- Nagyon sok kiegészítő anyagot lehet megmutatni, amelyekre az olyan osztályokban, ahol nincs kivetítő és egyéb kellék, nincs is lehetőség.
- Interaktívabbá, élvezhetőbbé teszi a történelem tanítását.
- Szemléletesebb oktatás, haladás a korral.
- Lehetővé teszi a saját időbeosztást; játékosabbá teszi az oktatás; nincs ingázás, a digitális anyagok (pl. filmek stb.) könnyebben/gyakrabban használhatók; személyre szabott tanulási ütemet tesz lehetővé.
- Több lehetőség van az egyes digitális kompetenciák fejlesztésére, megfelelő útmutatással segítheti a hiteles forrásokból való informálódást
- Rengeteg olyan lehetőséget lehet kipróbálni, amelyeket a hagyományos keretek között nem sikerül (például az eszköz- és időhiány miatt).
- Hosszú az előnyök sora, de röviden összefoglalva ennyi a lényeg: elindulunk a fejlődés útján.

A fenti gondolatokból kitűnik, hogy a válaszadók az online oktatás előnyének elsősorban a hagyományos oktatásra való fejlesztő hatását tekintik. A kényszerhelyzet elindított egy folyamatot a közoktatás társadalmi elvárásnak megfelelő felzárkóztatásához. A történelemtanításban elsősorban a tananyag átszerkesztésére, újragondolására került sor, beépült a tanítási gyakorlatba nagyon sok eddig nem ismert forrás, alkalmazás, amelyekkel közelebb kerül a tanulók érdeklődési köréhez az iskolai oktatás.

Ön szerint milyen hátrányokkal jár az online oktatás a történelem tantárgy tanításában?

A digitális oktatás előnyei mellett rákérdeztünk a hátrányokra is. Erre a kérdésre szintén sok hasznos válasz érkezett, amelyek közül szintén szemelgettünk:

- A tanulók egy része nem fér hozzá az online oktatáshoz, postán kell kiküldeni a tananyagot, vagy érkezik a válasz, így ezek a gyerekek lemaradnak.
- A személyes interakció pótolhatatlan.

- Jelenleg az eszközhiány a legnagyobb gond, az okostelefon nem tanulásra alkalmas eszköz, nem vagyunk kellően felkészítve az online oktatás megszervezésére, erre oda kellene figyelni és ténylegesen segíteni az oktatást, nem magukra hagyni a tanárokat.

- A személyes magyarázatot és kapcsolatot nem helyettesítheti semmi. A reális tudásszintet sem tudjuk felmérni.

- A csak online tanítás nem támogatja a közösségi szellemet.

- Az érzelmek, érzések átadása nehezebben valósul meg.

- Bár óra végén az a visszajelzés, hogy az anyagot megértették, mégis úgy érzem, nem olyan lelkes a diákok hozzáállása az oktatáshoz. Néhány diák egyáltalán nem jelentkezik be egyetlen órára sem.

- Ha meg lenne szervezve, nem járna hátrányokkal, sőt, de így, hogy azt sem tudom, mit csináljak, csak kapkodom a fejem. Nehéz.

- Teljesen kizárja a személyes találkozást, a csoportdinamikát, a közvetlen hangvettelt, a viták, helyzetértékelések lehetőségét.

- Hátránya nincs, ha mindenkinek van hozzáférése.

- Közvetlen kapcsolat hiánya/ mesélés hiánya, feedback hiánya stb.

- Lehet, hogy az eszköz elvonja a figyelmüket.

- Sokkal személytelenebb, egy idő után a diákokat nem lehet motiválni, apátiába süllyednek stb.

- Hiányzik a diákok közötti verseny, emiatt talán gyengül a motiváció; személytelen; a diákok figyelme elterelődik; nem olyan hatékony az oktatás stb.

Az online oktatás hátrányai kérdéskörénél a válaszadók nagy része a tanulói eszköz- és internethiány miatti leszakadást, a pedagógusok módszertani felkészültségének hiányát, a magukra maradást, elszigetelődést, illetve a személytelenséget tartja aggasztónak, ugyanakkor kihangsúlyozza, hogy visszatérve az iskolába az online oktatás alatt tanul-takból mindenképp előny lehet és kell is kovácsolni.

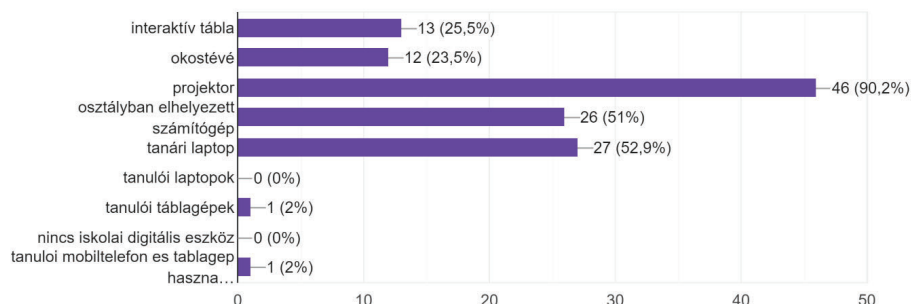
Iskolai eszközpark

A kérdőív következő részében az iskolai digitális eszközparkra kérdeztünk rá. A válaszokból megtudtuk, hogy a válaszadók munkahelyén van ugyan projektor (90,2%) és tanári laptop (52,9%) vagy osztályban elhelyezett számítógép (51%), 13 esetben (25,5%) pedig interaktív tábla is, azonban iskolai tanulói laptopok vagy számítógépek egy esetben sincsenek, tanulói táblagéppel is egyetlen iskola rendelkezik. És egyetlen egy iskolából válaszolták azt, hogy tanulói okostelefont használtak már hagyományos tanórán. Reméljük, hogy a közeljövőben ezek a számok nagymértékben javulni fognak, hiszen digitális eszközök nélkül a 21. században igencsak nehézkes megfelelő oktatást biztosítani a jövő generációk számára.

Milyen digitális eszközökkel rendelkezik az iskola, ahol tanít?

51 válasz

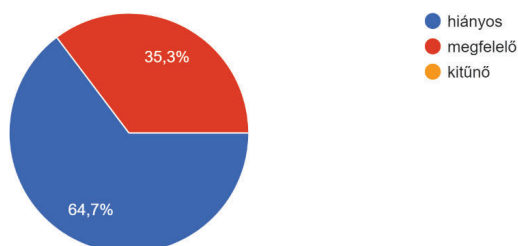

10. ábra. A válaszadók iskolai eszközparkja

A fenti számok után nem meglepő, hogy a megkérdezett történelemtanárok 64,7%-a nem elégedett az iskolája digitális eszközökkel való ellátottságával, 35,3%-a optimistán megfelelőnek találja, és egyetlen válaszadó sem jelölte a kitűnő ellátottságot.

Milyennek találja iskolájának digitális eszközökkel való ellátottságát?

51 válasz

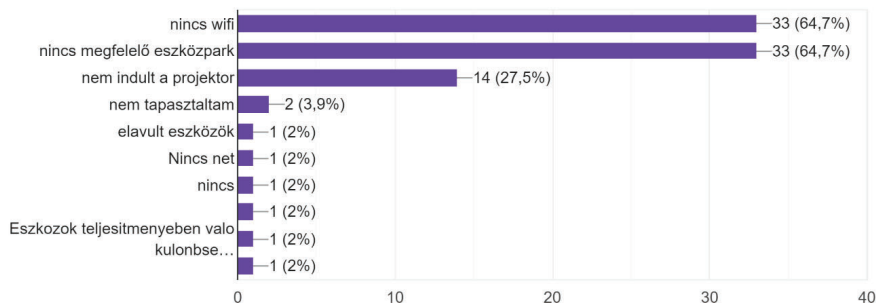

11. diagram. Az iskolák digitális eszközökkel való ellátottsága a történelemtanárok szerint

A válaszadók közül 33 személy, azaz 64,7% jelezte, hogy iskolájában nincs wifi, és ugyanennyien azt is, hogy nincs megfelelő eszközpark.

Tanítása során milyen jellegű hibákkal, kellemetlenségekkel találkozott a digitális eszközök alkalmazása során?

51 válasz

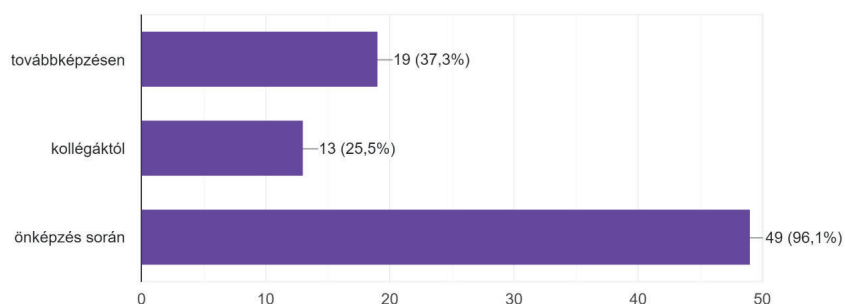
12. ábra. Hibák, kellemetlenségek oka az iskolai digitális eszközök használata során

Tanári digitális ismeretszerzés

Rákérdeztünk arra is, hogy miként szerzik digitális ismereteiket a tanárok. Arra voltunk kíváncsiak, hogy eddigi digitális ismereteik honnan származtak. A válaszadók közül 49-en (96,1%) az önképzést jelölték meg, és csupán 37,3%-uk vett részt hasonló tematikájú továbbképzésen. 25,5% kollégáktól lesett el digitális eszközhasználatot, alkalmazás tippeket.

Digitális ismereteit milyen módon sajátította el?

51 válasz

13. Digitális ismeretszerzés módja a történelemtanárok körében

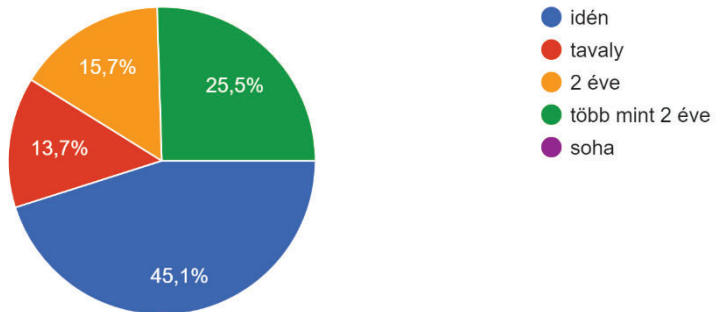
Utolsó kérdéskörünk a romániai magyar történelemtanárok továbbképzési részvételével kapcsolatos. A megkeresésünkre válaszoló kollégák közül 23-an (45,1%) vettek

részt az idén ilyen jellegű továbbképzésen, 7-en (13,7%) tavaly, 13-an (25,5%) több mint két éve vettek részt pedagógiai, didaktikai jellegű továbbképzésen.

Mikor vett utoljára részt továbbképzésen?

51 válasz

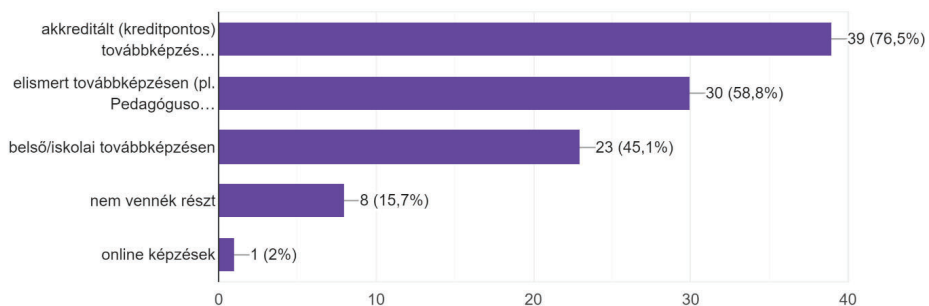

14. A történelemtanárok utolsó továbbképzési részvételének ideje

Végül arra voltunk kíváncsiak, hogy szeretnének-e részt venni digitális kompetenciákat fejlesztő továbbképzéseken a romániai magyar történelemtanárok. A válaszadók közül 39-en (76,5%) szívesen részt vennének akkreditált továbbképzésen, 30-an (58,8%) elismert továbbképzésen, 8-an (15,7%) nem vennének részt semmilyen továbbképzésen, és egy személy válaszolta azt, hogy online továbbképzés érdekelné.

Milyen típusú továbbképzésen venne részt?

51 válasz

15. ábra. Továbbképzési igény

Következtetés

A fentieket összegezve megállapíthatjuk, hogy a romániai történelemtanárok, habár kezdetben félve és bizonytalanul vágtak bele az online oktatásba, önképzés során igyekeztek elsajátítani a digitális eszközök használatát, új felületeket, alkalmazásokat ismeretek meg, vittek be a tanítási gyakorlatukba, amellyel egyénileg jobbat tettek azt. Közben a kolozsvári Magyar Történeti Intézet kezdeményezte a közösség összefogását, támogatását egy facebook-csoport létrehozásával, illetve az új tanévben, október 26-án az online térben tartott *Az online oktatás kihívásai 2020-ban – A romániai magyar történelemtanárok V. tudományos konferenciája* címet viselő szakmai előadásaival, megbeszéléseivel. Az együttgondolkodás további lehetőségeket rejt magában, érdemes ezen az úton tovább haladni. Ha csak azt tartjuk szem előtt, hogy a kérdőív kitöltői egymástól függetlenül sok esetben ugyanazokat az előnyöket és hátrányokat fogalmazták meg, láthatjuk, hogy nem vagyunk egyedül sem az ötleteinkkel, sem a problémáinkkal.

Reméljük, hogy hamarosan sor kerül módszertani képzésekre is, hiszen a digitális oktatásnak más a módszertana, mint a hagyományos oktatásnak, amelyre a mai napig nem fektetett senki hangsúlyt.

Sajnos a kérdőív összeállításakor még nem gondoltunk arra, hogy az új tanévben is online térbe költözünk, így nem kérdeztünk rá arra, hogy mire lenne szükségük leginkább a továbbiakban a történelemtanároknak az online oktatás során. Megjegyezhetjük azt is, hogy bár nagyon sok magyarországi digitális tartalomhoz hozzáférünk, az erdélyi magyar kisebbség történelme és hagyományai, valamint a románok történelme tantárgyak tanításához szükség lenne feladatgyűjteményre, munkafüzetekre, támogató közösségre, hogy kollégáink ne érzékelyjenek magukra hagyást ebben a nehéz helyzetben. A hazai magyar történelemtanárok összefogására nyújt lehetőséget az *Online történelemtanár (Erdély)* facebook-csoport, ahová minden kollégát szeretettel várunk.

Minden felmérésnek vannak hiányosságai, így a jelenleginek is. Mivel a kérdőív a facebook-csoporton keresztül került megosztásra, nagyon sok érintett kolléga nem szerzett tudomást róla, így nem is tudta megválaszolni annak kérdéseit. Azt a réteget, amelyik elutasítja az online oktatást, vagy éppen elszigetelve érzi magát, sajnos nem tudtuk megszólítani. Ugyanakkor sokan nem érezték fontosnak hallatni a hangjukat, mivel úgy gondolják, úgysem fogja azt meghallani senki olyan, aki érdemben tudna segíteni. Mi, a kérdőív szerkesztői, feldolgozói, kitöltői azonban úgy véljük, hogy a változás útján csak úgy lehet elindulni, ha megfogalmazzuk és nyilvánosság elé tárjuk gondolatainkat. Ne feledjük, hogy az online oktatás előbb-utóbb véget ér, de a most elindult digitális fejlődés marad! Ezúton is köszönjük szépen mindenkinek a hozzájárulását és további sikeres és tartalmas munkát kívánunk!